

HANDREIKING VO IK VERGEET JE NIET

November is bij uitstek de maand waarin overledenen worden herdacht. Dat doen mensen in kerken, op begraafplaatsen, thuis. Ook scholen besteden er steeds vaker aandacht aan, omdat de dood een ingrijpende gebeurtenis is en het goed is om te delen wat het betekent om iemand te missen. Daar met elkaar woorden aan geven en delen hoe verschillend je er mee om kunt gaan is troostend en helpend.

Op start.verus.nl bieden wij **video's en werkvormen** aan om met leerlingen en studenten stil te staan bij afscheid nemen, gemis en verlies. De insteek hierbij is dat we onze dierbaren die ons zijn ontvallen, niet zullen vergeten en dat we geloven dat ze op de één of andere manier nog bij ons zijn.

Afscheid nemen van vrienden, goede kennissen of familie is een intens proces. Door de **coronacrisis** betekende het soms zelfs dat er op afstand of zelfs online afscheid moest worden genomen. Ook leerlingen hebben ervaringen met verlies, maar er zijn weinig momenten en plekken waar ze dat kunnen delen, en horen hoe anderen dat beleefd hebben. Misschien is dat nog een extra reden om er in een mentorles of lessen levensbeschouwing aandacht aan te besteden.

TELEFOONCEL

Het materiaal op start.verus.nl is dit jaar opgenomen op een middelbare school in Gouda. Leerlingen vertellen in de witte telefooncel wat ze de overledenen, degene die ze missen nog wilden zeggen. Hoe denk ik nog aan je? Op welke momenten ben jij belangrijk voor mij geweest? Hoe leeft jouw herinnering in mij? Ook zijn er ontroerende verhalen uit de telefooncel van vorig jaar beschikbaar.

TWEE MOGELIJKHEDEN IN DE LES

Het kijken naar de video's kan het vertrekpunt zijn om in de vorm van een gesprek of ritueel stil te staan bij wie de leerlingen missen. Hieronder beschrijven we twee mogelijkheden om hier in je les aandacht aan te besteden. Natuurlijk kun je hierbij de volgorde, gespreksvorm en vragen afstemmen op de behoefte van je leerlingen, de school en jezelf.

Om te zorgen dat de les goed verloopt hebben we de volgende tips voor de voorbereiding:

- Kondig ruim van tevoren aan dat je hier aandacht aan wilt besteden.
- Wees alert op hoe leerlingen er op reageren. Is het veilig genoeg? Zijn er leerlingen voor wie dit gevoelig ligt, bijvoorbeeld omdat ze recent een dierbare zijn verloren?
- Bereid het eventueel voor met enkele leerlingen die daar interesse in hebben. Zij kunnen vaak goed inschatten welke vragen, welk ritueel goed aansluit bij hun klas.
- Zoek een tekst, verhaal of song waarmee je de les kunt starten. Iets waarmee jij de verbinding met je leerlingen kunt maken.
- Laat collega's en mentoren weten dat je dit met deze klas(sen) gaat doen.

OPTIE A: KLASSEGESPREK

- *Intro:* Leg uit waarom je aandacht besteedt aan Allerzielen/ Eeuwigheidszondag het gedenken van overledenen. Geef aan dat het geen gewone les is, en dat ieder bewust

moet zijn dat we hierin nog zorgvuldiger met elkaar moeten omgaan dan normaal. Hier kun je ook je eigen voorbeeld met een tekst, song of ... gebruiken.

- *Uitleg* (naar eigen inzicht in te vullen): Waarom gedenken mensen, en hoe doen ze dat?
- Hoe gedenken andere middelbare scholieren? Samen kijken video's vanuit de de telefooncel. Deze video's zijn te vinden op start.verus.nl.
- Na afloop kun je vragen hoe ze het ervaren hebben. Vond je het fijn, ongemakkelijk of herken je je er in? Was er iets herkenbaars? Kun je daar iets meer over vertellen?
- Wat weet je nu over gedenken? Waarom is het voor veel mensen waardevol om te doen? Maakt het uit waar je vandaan komt, welke levensbeschouwing je hebt?
- Afronding met gebed, of een song zoals Tears in Heaven van Eric Clapton, Vreemde leegte van drie J's, Leef met volle teugen van Elbert Smelt of Dat ik je mis van Maaike Ouboter. Deze songs zijn allen op YOUTUBE te vinden.
- Besteed aandacht aan leerlingen voor wie dit moment intensief was.

OPTIE B: KLASSENTRITUEEL

- *Intro*: Leg uit waarom je aandacht besteedt aan Allerzielen/ Eeuwigheidszondag/ het gedenken van overledenen. Geef aan dat het geen gewone les is, en dat ieder bewust moet zijn dat we hierin nog zorgvuldiger met elkaar moeten omgaan dan normaal. Hier kun je ook je eigen voorbeeld met een tekst, song of ... gebruiken.
- *Uitleg* (naar eigen inzicht in te vullen): Waarom gedenken mensen, en hoe doen ze dat?
- Hoe gedenken andere middelbare scholieren? Samen kijken video's vanuit de de telefooncel. Deze video's zijn te vinden op start.verus.nl.
- Geef elke leerling een post it (die zijn er ook in hartjesvorm) of kaartje en vraag om er iemand op te schrijven die voor jou of jouw familie of vriendenkring belangrijk is, en die je belangrijk vindt om te gedenken.
- Vraag de leerlingen om hun kaartje of post it een voor een op een flapover te plakken waar je bijv. 'Ik vergeet je niet' op hebt geschreven. Nodig ze uit om er iets bij te zeggen als ze dat willen, het moet niet. De leerlingen die bij voorbereiding zijn betrokken kunnen als eerste gaan en de toon zetten. Dat kun je ook zelf doen.
- Als iedereen geweest is kun je vragen hoe ze het ervaren hebben. Vond je het fijn, ongemakkelijk of gewoon? Kun je daar iets meer over vertellen?
- Wat weet je nu over gedenken? Waarom is het voor veel mensen waardevol? Maakt het uit wat je van huis uit meekrijgt, welke levensbeschouwing je hebt?
- Afronding met gebed, of een song zoals Tears in Heaven van Eric Clapton, Vreemde leegte van drie J's, Leef met volle teugen van Elbert Smelt of Dat ik je mis van Maaike Ouboter. Deze songs zijn allen op YOUTUBE te vinden.
- Besteed aandacht aan leerlingen voor wie het intensief was.

PRAKTISCHE AANWIJZINGEN

- Zorg voor een werkend digibord met een goede internetverbinding.
- Maak een opstelling waarin leerlingen elkaar kunnen zien, bijv in een U-vorm of stoelen in een kring.
- Post-its hartjes of kaartjes en een grote schaal om ze in te doen.
- Groot vel papier met daarop in mooie letter 'Ik vergeet je niet'.